

*Historické muzeum
512 11 Vysoké nad Jiz.*

ZPRAVODAJ MěÚ Vysoké nad Jizerou- VĚTRNÍK č. 12/1995, vedoucí redaktorka
Ludmila Hnyková, náklad 400 ks, cena 3,- Kč. Příspěvky zaslejte do každého 3. v měsíci
na MěÚ Vysoké nad Jizerou PSČ 512 11.
Vytiskla tiskárna Glos s. r. o. Semily, tel./fax: (0431) 2644 v roce 1995.

VĚTRNÍK

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉHO ÚŘADU
VE VYSOKÉM NAD JIZEROU

PROSINEC 1995

P. Bosmans:

Vánoce

*Vánoce, to je výzva -
odložit všechno násilí
a opatrně něžnými rukama vyhojit všechny lidské rány.
A napsat přes celou zem jediné slovo - „pokoj“.
Vánoce jsou vyjímečná zkouška, jak učinit náš svět
obyvatelný pro chudáky, pro lidi, kteří jsou tak
lehce zranitelní. Už nikdy by se nemělo narodit
dítě v zimě, žít v zimě a samo v zimě zemřít.
Vánoce nám připomínají, že na naší mrazivé planetě-
může být zase teplo.
V poušti našeho světa
vznikají oázy pokoje a lásky.
Každý dům, každá vesnice, každé město se může stát
Betlémem a každé srdce - jesličkami,
v nichž se znovu narodí - Lásky.*

*Kéž jsme dobrými, prostými, skromnými lidmi.
Nechceme být lidmi u běžících pásů,
lidmi, kteří pouze mačkají knoflíky strojů,
žádnými roboty a počítači,
ale lidmi s novým smyslem pro řád životních hodnot,
které se z konzumní společnosti vytrácejí.
Nikoliv lidé jiní, ale lidé proměnění,
prostí, pokojní, přátelští, lidští.
Pokojné vánoce všem -*

*Kdo vládne křehkým kouzlem jinovatky?
Kdo všednost umí odít do pohádky?
Kdo naproti nám pošle metelici?
A zbloudilému ve tmě zažehává svíci?
Kdo stále znovu v šťastné děti proměňuje nás?
Vánoční čas, vánoční čas*

Abyste prožili vánoční čas v klidu
a pohodě, připravili jsme pro vás,
milí čtenáři, vánoční Větrník. Přiblíží
vám dobu vánoc ze všech stran a se
vším, co k pravým Vánocům patří.

Redakce všem přeje klidné a spoko-
jené vánoce a šťastné vykročení do no-
vého roku.

Běžné zprávy a seriály jsme přesu-
nuli na leden. Výjimku tvoří závěrečná
část o otevření divadelní budovy
Krakonoš, neboť k této události došlo
právě na podzim 1925, tedy před 70
lety.

Začneme vánočním blahopřáním sta-
rosty města p. J. Matury:

Milí přátelé,

k tomu, aby váš rodinný život byl spo-
kojený po celou dobu jeho trvání, abyste
nacházeli krásu všedních i svátečních dnů
po celý život, bych i já chtěl přispět ma-
lým dárkem. Přáním dobré pohody, ži-
votních úspěchů a zdraví celé vaší rodině.

Osobně si myslím, že každý člověk by
měl ve svém životě co nejméně používat
výrazu „ne“ a nahradit ho výrazem „ano“.
Jen tak je možno plně pochopit lidi ve
svém blízkém okolí. Představa domova je
v tomto smyslu jednoznačně spojena
s lidmi, se kterými se nejvíce stýkáme, a to
je především rodina. Pro některé z nás
splývá pojem domova s městem nebo ves-
nicí, kde žijeme. Přál bych si, aby vzá-
jemné vztahy mezi lidmi byl tak krásné
po celý rok, jako je tomu právě o svátcích
vánočních. Je přímo překrásné, když svá-
teční atmosféra je doprovázena poletují-

cími vločkami sněhu a sních jiskří stříbrně
modrými barvami. Démanty a křišťál na
větších zasněžených stromů odrážejí ble-
dou záři měsíce. V tyto dny je všechno
pro většinu z nás jasnější a čistší. I naše
myšlenky jsou hlubší a cítíme ze všech
stran upřímnější vztah vůči sobě navzá-
jem. Až se budete na Štědrý den těšit
z darů a dárků, které jste dostali od svých
blízkých a nejbližších, přidejte k nim také
svůj dar, který přispěje k vašemu život-
nímu štěstí. To znamená vzájemné re-
spektování a uznání jeden druhého.

Dovolte, abych vám ještě jednou po-
přál příjemné prožití vánočních svátků
a příjemný vstup do nového roku.

*Šupinu z kapra pro štěstí
maminka dá ti do portmonky,
zas plaše svíráš do pěsti
hvězdičky snů - vánoční zvonky.*

Roráty

Po strání, pěšinkou vyslanou ve
sněhu, míhala se tmou řádka světýlek jako
svatojánské broučky. To šli s lucernami
v časném jitru zbožní občané do kostela
na roráty. Co to byly roráty, zeptá se zvě-
davě většina dnešních občanů. Bývaly to
kdysi časně ráno v katolických kostelích
sloužené bohoslužby, vždy v čase ad-
ventním, to jest po dobu čtyř týdnů před
Vánocemi. Je to doba očekávání příchodu
Spasitele, pro věřící doba postní a doba
zbožnosti. Nebylo zatěžko našim před-
kům vstát časně ráno, důkladně se zaba-
lit proti nevládnému počasí, rozsvítit lu-
cernu a vypravit se do kostelíčka na ranní
pobožnost. V kapsách nechyběl kancio-

nál, zápalky a tak zvaný sloupek (to býval druh svíčky), aby se mohl v kostele zapálit a v jeho světle pak při bohoslužbě z kancionálu zazpívat a pomodlit se. Krásné adventní písně zněly chrámem: Ejhle Hospodin přijde... a ke konci bohoslužby: Z nebe posel vychází..., ta píseň nejnámější. Desítky sloupků rozstátých na lavicích, obláčky páry od úst zpívajících účastníků, měkce znějící melodie starých písní a slova kněze vytvářela opravdu předvánoční náladu a nedočkavé těšení na Vánoce bylo tím větší. Kostelík zachumelený sněhem a se svítícími okny vyhlížel opravdu pohádkově. Cesta domů mrazivým, rozsvětlujícím se zimním ránem vykouzila na dětské tváři ruměnek a zážitek z cesty s babičkou a pobytu v kostele zanechal krásnou vzpomínku.

A. Hanušová

*Na vánoce dlouhé noci
jsou veliké chumelice.
Den má brzy na kahanu
v té krajině v zimním spánku.
Hej, hej, koleda*

ADVENT

Víme, že je to období před Vánocemi, v televizi jsou po čtyři neděle vysílány krásné adventní koncerty, někde si advent připomínají adventními věnci, na nichž se postupně rozsvítí 4 svíčky, ale většina lidí už nezná pravý význam a smysl adventu.

Zašla jsem proto za jedním z nejstarších občanů Vysocka, který nedávno oslavil 90. narozeniny - za panem Jos.

Grosmanem ze Tříče. Povíдали jsme si a on vzpomínal na doby dávno minulé.

Co byl pro vás, pane Grosmane, advent?

To byla doba postní. Věřící se snažili dát si všechno do pořádku nejen v domě, kolem domu, sousedské vztahy, ale i duši. K tomu sloužily rořáty. Rodiče chodili aspoň 2x týdně ráno ještě za tmy do kostela. Mše se sloužila od 6. hod. ranní. Z naší Malé strany se chodilo přes kopec pod park a přímo do kostela. Celou zimu byla tato cesta vejtkovaná.

Vejtkovaná? Tomu nerozumím.

Víte, to je značená větvičkami, aby se ve tmě nebloudilo. Chodilo se sice s lucernami na řepkový olej, ty měly knot kulatý, a nebo s lucernami na petrolej, ty měly knot plochý. Bylo to pěkné podívání na řadu světlýlek pohyblivých se ve tmě proti kopci..

Máte z té adventní doby nějaký zážitek?

No, zážitek zrovna ne, ale to vám povím, co advent znamenal, jakou měl moc. Všichni staří chlapi kouřili fajfku, přitom hrozně plílí, proto muselo být v sednici plivátko. A představte si, že od 1. neděle adventní si to kouření odřekli. V tom byl jejich půst.

A když pak přišly Vánoce, měly jste nějaké zvláštní zvyky nebo tradici?

Jo, hubovec sladký, s rozinkami. Jedli jsme ho na Štědrý den a na Silvestra všichni z jednoho litinového pekáče a každý mohl sníst, kolik chtěl. A ještě vám něco povím. Když se mlátilo obilí, nechával se všude jeden snopek nevymlácený stranou. Na Štědrý den se pověsil na jablono blízko oken, aby na něj

všichni viděli. A to byste se divila, co tam bylo za chvíli ptáků a jak dovedně zobáčky čistili zrníčka od plev. Za pár dní bylo pod stromkem plev jako naseto.

Stromeček jste taky mívali?

Ale to víte, že jo. Ale strojili ho vždycky rodiče na Štědrý den, až jsme my děti šly spát. Pak ho vytáhli ke stropu a teprve ráno na Boží hod ho rodiče stáhli na zem a pod ním byly dárky.

Máte nějaký silný zážitek z dětství?

Mám. Ale netýká se vánoce. Nebylo mně ještě 7 let, když se 20. 4. 1912 potopil Titanic. To mi tak utkvělo v paměti, že si to pamatuji celý život, i všechno to, co se dělo kolem, později jsem o tom moc četl a vidíte, vím to dodnes, a to mně je už 90!

Na konec ještě několik „čísel“.

Pan Grosman se narodil 1905, pochází ze Tříče, ze 3 sourozenců, všichni už dosáhli vysokého věku v neobyčejné svěžesti duševní (bratr Bedřich je známý sklenařický výrobce bačkor).

Vychodil tři měšťanky, jednu z nich německou, potom hospodářskou školu (předchůdkyni dnešní ISS). V 31 letech se ženil a celý život prožil ve Tříči v typické horské chalupě.

S přáním zdraví do dalších let a klidných vánoce se rozloučila

L. Hnyková

*Zase už voní jehličí
s jablky na stromečku.
Od dveří zima zafíčí,
zdvih vítr sněžnou vlečku.
Rolničky slyším poznova
zacinkat nad závějí
a vlahé kouzlo domova
cítím hřát nejtepleji*

Před vánoci jeden tejden...

Ten vánoční čas, dočkali jsme zas... a přede mnou leží knížka krkonošských koled, které s láskou posbíral nezapomenutelný krkonošský učitel Josef Horák. V úvodu napsal: „Když slyším o vánočních naše děti odříkávat „Koleda, koleda, Štěpáne“, je mi vždycky smutno - protože je to ubohý, odumírající zbytek z velkého pokladu krkonošských koled, jež vyrůstaly z jedinečné poezie předvánoční doby a naplnily vůni svých květů srdce všech krkonošských horáků.“

Po 35 let svého učitelování na Vysocku a Jilemnicku koledy sbíral a zaznamenával. V našich koledách se zrcadlí těžkosti se sháněním „foroty“ na koláče, které o vánocích v našich horách nesměly chybět, a na štedrounce, kterých se napeklo třeba z 20 kg mouky. Když se nesnědly, vydržely až do Hromnic (2. února).

Nikdy v minulosti, kdy hrkaly v chalupách tkalcovské stavy, nebyl na horách dostatek. Ale o vánocích si horáci dopřávali a těšili se na ně.

Koláče povedené vždycky nebyly, kvasnice byly tekuté, pivovarské, nosily se v putnách a rychle podléhaly zkáze. Často se napekly „brusy“, zvláště když za dveře, kde se právě peklo, šprýmaři postavili vycpaného panáka „brusaře“, který měl u sebe dlouhé „řikání“, co se za rok kde v okolí šustlo.

Koledy nám zachytily tvrdý horský život s patřičným humorem, ale také s úctou k nebeskému Dítěti.

Než přišly vánoce..... „nebylo ani jeden den, by nebylo shánění a do města běhání...“ Koledník zazpíval, jak to všechno sháněl:

„Co sem se smutnej natěšil
na ten boží Štědrej večír,
že se najím štědrounic,
neužil jsem z toho nic.
Poslala mě moje žena
pro koření do Bydžova,
pro kvasnice do Prahy,
že u nás byly drahý.
Pro mandle a pro rozinky
musel sem jít do Studýnky,
do Verchlábe pro papír,
to byl mrzutej špacír.
Tak sem chodil celej tejdén,
přišel sem domů v Štědrej den.
Koláčů jsme napekli
a jak jsme se ulekli.
Kvasnice byly zkažené,
koláče byly sražené.
Žena zlostí skákala,
lopatou mě flákala.
Pak mně trochu vynadala:
O, ty darebáku stará,
co já tobě udělám?
O svátcích ti jíst nedám!
Nevěděl jsem jinou radu,
musel jsem jít na koladu,
ať si doma žena sní
ty koláče sražený!“

Ne každá hospodyně viděla koledníky ráda. Většinou ta, která měla menší nouzi než ostatní. A tak si koledník postěžoval, ale se zadostiučiněním:

Šel jsme na koledu po ránu z domu,
kuchařka mě hnala
po schodech dolů.

Po schodech běžela,
přes strouhu upadla,
byl jsem rád tomu.
Pak po mně házela po dvoře kamením,
vzal se tu nákej pes, čím byl, to nevím.
Popad ji za sukni, to byl tanec smutný,
až vám to povím.
Popad ji za sukni, zmáchal ji všecku,
kuchařka volala na děvečku.
Děvečka přiběhla,
přes strouhu upadla,
bác na kuchařku.
Tak jsou se obě dvě
v té strouze zmáchaly,
po celé čtyry dny své šaty praly.
Kudy jsou chodily, překrásně smrděly,
až lidé plili. “

V Jablonečku sesbírali pro Ježíška darů na trakař, ale nějaký „všiuka“ nenechavce to sebral. I když byla nouze, krádeží tenkrát v našich horách nebyvalo, a tak se tahle nehoráznost dostala do kolady:

„Pochválen buď Ježíš Kristus,
na věky amen -
jenž v Betlémě v jeslech leží,
my tam k němu jdeme.
Chcete-li s námi jíti,
hleďte se glajch strojiti,
Franta Štříšků ten se strojí,
chce tam dřív býti.
Popad putnu a dva saky, šel ryby lovit,
jeho syn, jménem Augustin,
chtíc ho dohonit,
pláče a hrozně vzdychá,
ach táta mně utíká,
ach můj Bože, já chci taky vidět Ježíška.
Náček Tadyášů poudá,
já napřed půjdu,

Ježíškovi smetany džbán darovat budu.
Když už byl pod kaplankou,
upadnul a flák baňkou,
tu se měl co dílo zderžet,
by nemusil klnout.
Václav Šimůnků ten poudal,
vím, co udělám -
já nakladu koš koláčů,
to nerozšplíchám.
Když přišel pod hospodu,
nahlédl ke kostelu,
fik, skulil se i s tím košem,
tím břeheň dolů. “

Mnoho darů posbírali Ježíškovi: vajčka, jablíčka, peřinku, koláče, štrúdel, mléko, kohoutka, mlynář mouky pyte, pekař krupice věrtel. Jen hajnej sháněl po baráku, co by donesl, až ho žena hnala koštětem až na „Končina“. Radili se, že zjednaj Pavlíčka, aby to všechno na trakaři do Betléma odvezl. Ale:

„Bylo toho tuze mnoho,
co tam přinesli
- Pavlíček i se svým synem
hnout s tím nemohli.
Nechali to v rynku stát
a šli na Káču volat.
Zloděj přišel znenadání,
všecko to ukrad!“

Koladovat chodily většinou děti, co neměly v chaloupkách na různých ustláno. A jaké byly? Myslíte, že jiné? Ó, ano! Byly cudné, nemluvíly vulgárně, nefíkaly mnoho jiných dnešních neřestí. Byly upřímné, bezprostřední a zdravě neposedné. Když nesly dary do Betléma, neposednost se nevyplátila:

„Ančička běží z háječka,
rozlila mléko z hrnečka.
Majdalenka se smála,
krupičku rozsypala..
Johanka je dohonila,
ta jim tůze domluvila:
cože jste to udaly,
na cestě se popraly!“

Ale už za nimi pospíchají muzikanti, kteří nesmí chybět u jesliček.

„Za nima běží s muzikou Kuba,
nese basu velkou,
pospíchá s ní k Betlému,
nechce zahrát žádnému.
Kdo poslouchá, ať zaplatí!
Ať je chudý neb bohatý.
Žádnému neprominem,
ať dá koláč se sejrem!
Tvarohovej taky dobrej i makovej
dostí dobrej,
slívovej se taky sní,
na něm se chuti dojí. “

Ale jinej muzikant to „dementuje“:

„Žádnému neprominem,
budem brát groš s tolarem.
Koláče nebudem bráti,
nemáme je kam dáti.
Co jsme loni dostali,
všechny nám zplesnivěly.

Můj pradědeček Josef Mařatka, kterému se říkalo „starý táborita“, protože to měl napsané na fajfce, znal mnoho písní a koled. Má pozdější tchýně vypravovala: „Váš pradědeček „táborita“ chodíval k našim skoro každý den navečer pobejt. Pamatuji se, že uměl mnoho vánočních koled. Už za dveřma začal každý den ji-

nou po celý advent a Vánoce. Škoda, že jsem si všechny nepamatovala, ale byla jsem tehdy malý důček a muselo se brzy na kutě, na slavník ke zdi v mamčině posteli. Poslouchalo se, ale za chvíli se oči klížily a byla jsem v limbu."

Možná, že některé z těch koled, které později tchyně zpívala a nás učila, jsou také zachyceny v knize Josefa Horáka, zpíval i můj pradědeček „starý táborita“. Když ho tak někdo neznámý oslovil, divil se, že ho zná. Neuvědomil si, že to i se jménem má na fajfce napsané.

Krkonošské koledy, to je šňůra skleněných korálků navlečených jehlou radosti, humoru, věčného nedostatku, ale i štěstí s přáním o požehnání od Ježíška, dítěte, které přišlo na svět chudé jako ti naši předkové. Proto jim bylo tak blízké. A zpívali mu:

*„Ježíšku, králi nebeský,
k tobě voláme,
chrani nás ode všeho zlého,
tebe žádáme,
pro tvé bídy trápení,
chudobu zde na zemi
uděl svatě požehnání
na naši zemi.“*

Dovolte, milí čtenáři, abych Vám slovy našich krkonošských předků se vzpomínkou na Josefa Horáka upřímně popřála:

*„Pokoř, štěstí, zdraví,
boží požehnání,
ty svátky veselý
i tento rok celý!“*

Jiřina Doubalíková

*Sláva, už je sněh
jedem na saních
kluci křičí, zvony zní,
jenom táta ztich*

*Kouká na syna,
uši naplně,
co to zvoni v rolničkách
a na co vzpomíná.*

*Rolníčky, rolníčky,
co to zvoni v nich?
Maminčiny písničky,
Vánoce a sněh.*

Vánoce

Vánoce, svátek nejmilejší nejen dětem, ale i dospělým, se velmi rychle blíží.

Stromy, louky a květiny ztrácejí své barevné pláště a přikrývají se stříbřitými peřinami. A jako by té krásy nebylo dost, přiletí si mrazík a na stromových větvích vykouzlí jinovatku, že každá větvička vypadá jako by měla načepýřený kožíč ocásek.

Lidé si všimnou té nádhery a uvědomí si, že už se blíží vánoční svátky, a tak začnou shánět dárky pro své blízké a připravovat se na ně. O svátcích už mohou jen sedět a sledovat své nejbližší, jakou mají radost z dárků, jak jim je dobře pospolu. Jiní vyrazí do tajuplné zimní noci, kde obdivují krajinu, anebo navštíví kostely a poslechnou si koledy, případně si je i zazpívají. Půjdeme spolu do Betléma...

M. Nesvadbová 8.tř.

*Vážený občaně,
všem přejeme radostné Vánoce,
pevně zdraví, spokojenost doma
i v zaměstnání, bezproblémové děti,
šťastný celý nový rok 1996.*

Vedení ZŠ a učitelé

O dětské poezii a čtení vůbec

Četba dnes jaksi přestává být v módě. Bohužel. Vedle stále dokonalejších možností audiovizuální techniky postává knih jako méně atraktivní příbuzná. Doba se zrychluje, zvyšuje se frekvence našeho životního rytmu, nemáme tolik času a na dvě hodinky zklidnění a pohody s knížkou se hledá obtížněji než kdysi. A navíc, ruku na srdce, zapnout si třeba Jirotkova Saturnina v televizi a videu je mnohem snadnější a pohodlnější, než se bavit nad knižním zpracováním.

Co na tom, že filmová verze (i při vši účtě k režiséru Věrákovi) úroveň knihy zdaleka nedosahuje.

Poezie neměla možnost těšit se takové popularitě jako próza, dobrodružný nebo dívčí román či pohádka ani v dobách minulých. V souvislostech současnosti se pak zdá, že by se mohla dětem odcizit ještě víc. Ve vědomí dětí se existence Nerudy, Máchy, Halase „sevrkla“ na pojmy v učebnici literární výchovy (živěji snad působí ještě Hrubín a Erben díky Kytici). Poezie k četbě zkrátka neláká.

S výše uvedeným dojmem na mysli a cílem pootevřít dětem cestu k lyrice rozhodli jsme se s nejmladšími žáky druhého stupně, pátou třídou, založit vlastní básničkovou hitparádu.

Děti ji pojmenovaly Prima pětka. Každý třetí týden se sbírají nové žakovské rýmováčky (maximálně dvě od jednoho) a všichni pak mají možnost pomoci udělovaných bodů rozhodnout o pěťci

nejpovedenějších výtvorů. Veškerý smysl soutěže naplňují děti samy, učitel tu působí jako pouhý organizátor v pozadí. Jestliže první kolo Prima pětky bylo tematicky nevyhraněné, v druhém jsme se už zaměřili na blízkici se vánoční svátky. A u dětí, které soutěží samy se sebou (někteří za měsíc napíší také pět básní) i se spolužáky, je už pozorovatelný vývoj. Básničky jsou delší, nápady nosnější a rýmy propracovanější. Snad to nebude dlouho trvat a děti se začnou zajímat, jak to dělají opravdoví básníci, třeba Žáček nebo Černík a možná, že za čas dojde i na toho Máchu.

Na ukázkou připojuji jednu dětskou rýmováčku z Prima pětky od Aleny Duškové z 5. třídy

Vánoce

*Už je tu zas
zima, sněh a mráz.
Sněh si krásně padá,
tohle mám tak ráda.*

*Napečeme cukroví
a budeme veselí,
počkáme si v posteli,
Ježíšek nám nadělí.*

*Až se ráno probudíme,
stromek s dárky uvidíme,
večer všechno rozbálíme,
všechno dobré taky sníme
a druhý den uvidíme.*

Mgr. Petr Pýcha

VÁNOCE

Budu vám vyprávět o nejkrásnějších svátcích v roce - o Vánocích. Tradici slavení Vánoc založili křesťané, aby si připomínali radostnou zvěst o narození Ježíše Krista - Spasitele. Na konci roku se slaví proto, že byly křesťany přijaty na místo pohanských oslav po slunovratu, kterými oslavovali boha slunce.

Celá atmosféra Vánoc je spojena s větou z Bible: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Od pradávna se lidé snažili být lepší a k sobě upřímnější. I dnes platí vánoční příměří mezi bojovnými stranami a i myslivci chodí do lesa s puškami bez nábojů. K Vánocům se pojí mnoho tradic a obyčejů. Lidé si vyměňují dárky, aby projevíli svoji pozornost a dobrou vůli.

Nejkrásnější Vánoce jsou doma v kruhu rodiny. Vždy jsem se těšila na štědrovečerní večeři, kdy se všichni sešli u stolu. K Vánocům samozřejmě patří hudba a zpěv našich známých vánočních koled.

M. Nosková, III. RŠ

Několik vánočních pověr

Na sv. Barbory mají děvčata poslouchat žito, aby zvěděla, jakého řemesla hocha dostanou.

Na Štědrý den kdo jí podmáslí, toho v lese nikdo nechytne.

Na Štědrý den nabere děvče potmě dříví a u světla polénka spočítá, je-li sudo, vdá se do roka.

Na Štědrý den má se se stromky ovocnými zatřást, aby bylo hodně ovoce, při tom se říká: „Stromečku, vstávej, ovoce dávej, umej se, ustroj se, je Štědrý den!“

Na Tři krále leje děvče do vody roztavené olovo, jaká figurka se uleje - toho řemesla hocha dostane.

*Z knihy Pověry a pranostiky
v Krkonoších,
sebral Josef Šír, učitel r. 1895,
(Archiv muzea).*

Vánoční vzpomínka

Vánoce, to je doba klidu a pohody, každý je u rodinného krbu a lidé mají k sobě blíží, než v jiném ročním období.

Když jsem byla malá, tak jsem se na Vánoce vždycky hrozně těšila. Po skončení Vánoc jsem se těšila na ty další, i když měly přijít až za celý dlouhý rok.

Na Štědrý večer nás - mě a sestru - mamka poslala do koupelny, abychom se pořádně umyli. Mně se nikdy do koupání moc nechťelo, ale stejně se nedalo nic dělat. Po umytí jsme se oblékli do přichystaných, krásně nažehlených šatiček a šly jsme se najíst.

K večeři jsme mívali čočkovou polévku, hubník, kapra a někdy i klobásy s bramborovou kaší. Od každého jsme měli kousek, protože bychom toho stejně moc nesnědli.

Po jídle jsem chodila se sestrou a s mamkou do našeho pokoje a u okna jsme vyhlížely Ježíška. Tenkrát jsme na něj ještě věřily. Mně nikdy nešlo do hlavy,

proč se s námi nešel nikdy dívat i tatka. Mamka mi pak vysvětlila, že s Ježíškem domlouvá, komu jaké dárky má dát. Když jsme po chvíli uslyšely zvoneček, běžely jsme do obýváku, a vždy jsme byly zklamané, že jsme z Ježíška nezahledly ani kousek. Tehdy mně z toho bývalo do breku. Když jsme pak viděly ty krásné dárky, které nám nadělil, rázem jsme na vše zapoměly a věnovaly se jen dárkům.

Jednou jsem pod stromeček dostala krásného plyšového medvídka. Pamatuji se, že jsem z něho měla obrovskou radost. Běhala jsem od táty k mámě a stále jsem jim ho ukazovala. Neuvědomovala jsem si tehdy, když jsem poděkovala Ježíškovi za tuto krásnou hračku, co znamenají ty pohledy a úsměvy, které si vysílali rodiče. Teď už to vím a jsem jim vděčná za to, že nás v domnění, že Ježíšek skutečně existuje a nosí dárky, nechali až do té doby, kdy se sestra od kamarádek dozvěděla, jak to s těmi dárky a Ježíškem doopravdy je.

Od té doby dáváme i my rodičům dárky. Nejsou to vždy ty nejdražší, nejhezčí a největší dárky. Každého z nás potěší, když dostane nějakou maličkost, ale hlavně, když se pozná, že je darovaná ze srdce a z lásky.

Už dávno nestojíme u okna v dětském pokoji, ale privilegium rozsvěcet stromek, rovnat pod něj dárky a zvonit zvonečkem zůstalo i nadále tatkoví.

Poslední dobou, vlastně teď každé Vánoce, rozdává dárky moje mladší sestra. Dříve se chodila ptát mamky, aby jí přečetla, komu má dárek dát. Teď je v páté třídě a obstojně to zvládá sama. Pokaždé zůstane pod stromkem pár dárků, které druhý den odneseme k ba-

bičce a dědovi. Tam ještě rozbalujeme dárky, které nám „Ježíšek“ přinesl na babiččinu adresu.

Vánoce mám ráda dodnes, stále se na ně těším, i když už ne tolik bláznivě, jako když jsem byla malá. Každý rok se snažím vymyslet dárky, které jsem ještě nikomu nedala, i když je to stále těžší a těžší.

Všichni mají rádi Vánoce, když už ne pro ty svátky samotné, tak alespoň pro prázdniny a pro trochu volna, kterého po celý rok moc neužiji.

Jana Wasserbauerová 3. RŠ

Můj nejkrásnější vánoční dárek

Tajil se mi dech a já se bála otevřít oči a vstát. Byla jsem již vzhůru, ale napětí mně bránilo vyskočit z postele, i když jsem po tom nesmírně toužila.

Dnes již nevím, kolik mi tenkrát bylo, ale jsou to první zakofeněné vánoce v mé mysli. Kolikrát před tím už jsem rozbalovala dárečky a všem je pak nadšeně ukazovala? Dnes mohu jen říci: nejednou.

Má nedočkavost překonala konečně obavy. Otvírám oči a nadechuji se jako klaun v cirkuse, když chce udělat obličej. Nelhali mi! Jsou tady Vánoce! Cítím to, někde voní jehličí a já radostně běžím na místo, kam jsem večer před spaním položila svůj obrázek vánočního stromečku. To aby Ježíšek věděl, kam ho má dát. Je tu! A jaký je krásný! Blyskají se na něm barevné kuličky a hele, tamhle je dokonce čokoláda! Už mi to nikdo nevymluví. Byl tu a jen já to vím a říkám to s jistotou. Ještě v noční košili běžím tuto radostnou

zprávu oznámit mamince a tatínkovi. Je to možné? Oni to snad ani netuší, ještě že mě mají. Beru je tedy oba do obývacího pokoje a ukazuji jim svůj poklad. Je snad krásnější a voňavější než prve.

Dlouho jsem pak seděla a jen se tiše dívala na tu nádhru. Pak jsem celý den chodila a kontrolovala, jestli někdo náhodou stromečku nic neudělal. Vždy jsem odcházela strašně zodpovědná a důležitá.

Dnes již vím, že to asi nebyl Ježíšek, kdo mi přinesl stromeček, ale něco nadpřirozeného v tom bylo a dýchalo. A dýchá dodnes, i když už vím pravdu. To něco je klid a pohoda, která nás provází těmito svátky. Ten nádherný čas, kdy se brzy stmívá a všude to voní cukrovím a purpurou. Ten čas, kdy nikdo nikam nepospíchá a jen se snaží udělat radost někomu jinému. To štěstí, které se odráží v plamenech svíček i svitu prskavek. Ta pohoda, která na nás dýchá z úsměvů malých i velkých. Ta krásná upřímnost lidských srdcí. Ty chvíle s někým blízkým a milým. Co jiného nás potěší více než radost toho druhého?

A právě tahle atmosféra mi připadá neuhaditelná a navždy pro mne bude tím nejkrásnějším vánočním dárkem.

*Hodková Zuzana III. roč. ISS
Vysoké nad Jizerou*

*Viděli jste v bílém sněhu
růženeček dětských stop?
Vedly, vedly ku Betlému
a nad nimi hvězdný strop.*

*Jenom děti ještě dojdou,
my si už jen vzpomenem.
Za sedmerou horou, vodou
dřímá ona modrá zem.*

*Za černými jedličkami,
za stříbrnou pastvinou.
A ty, hvězdo, kráčeš s námi
tou pálniční hodinou.*

F. Šrámek

.... přání

Dívám se z okna na zasněženou zahradu a několik rampouchů, co visí z naší střechy, a nestáčí mi se divit, jak málo stačí, aby se vystřídal jaro s létem a podzim ustoupil zimě. Uplynul celý rok a zdá se to jak okamžik. Pro někoho byl úspěšný, pro jiného méně, ale asi každý jej bude během příštích dnů rekapitulovat s přáním, aby ten příští rok byl lepší.

Přiznám se, poslední léta je mi o vánocích spíše smutno. Proč? Moc bych si přála, aby to byly skutečně svátky klidu a míru.

Bohuže - vánoce jsou pro mnohé jen „hrou na vánoce“. Jakýmsi karnevalem. Každý si nasadí usměvavou masku, zdraví se lidé, kteří se celý rok bez povšimnutí mijí, přibuzní si na sebe vzpomenu prostřednictvím vánočních pohlednic. Svět kolem mne mi v těch dnech připadá absurdní. Vánoce přece nejsou jen o drahých darech a dobrém jídle, nebo by alespoň nikdy být neměly.

Jsou tu především proto, abychom se zastavili a setkali, abychom si na sebe udělali čas. Nikdy totiž ani ten nejdražší dar nedokáže nahradit prázdné místo.

Když se ohlídím za uplynulým rokem, když se nad ním trochu více zamyslím, tak jsem vlastně svůj největší dárek již dostala. Našla jsem několik dobrých lidíček, kteří si na nic nehrají. Když jsem je hodně potřebovala, tak se prostě objevili a já se mohu spolehnout, že mě vezmou za ruku, když mi bude smutno, že mě vyslechnou, poradí, pofoukají rány a já jim to za všech sil budu stejně oplácet. Jsme tu pro sebe, ne pro několik posledních dnů jednoho roku.

Když chci někoho obdarovat, obdaruji ho i v horkém létě a nebudu čekat až do vánoc. I čas si pro své přátele udělám, když mě potřebují, protože se žádná chvíle nevrací a já nevím dne ani hodiny, kdy už nebudu ten svůj čas mít komu dát.

Máme tu vánoce. Víím, letos se můj příspěvek příliš nepodobá těm z let minulých. Také jsem váhala, co psát a věřte, to, co čtete, je více než upřímné. Chtěla bych vám všem přát, aby nebyl předvánoční shon na prvním místě. Abyste nalezli čas, sedli si se svými přáteli, popovídali si, zavzpomínali a vychutnali si ten klid a mír.

Byla by škoda, kdyby to, co se o vánocích říká, byla pouze fráze.

Přeji vám hodně štěstí, hodně zdraví a hlavně hodně upřímných usměvavých tváří.

Daniela Hejralová

*Věrvíčka jmelí ožehnutá mrazem,
na misce ořechy a ovoce,
cinknutí hvězdy upuštěné na zem,
z níž po ráji to bude vonět rázem,
tak přicházejí opět vánoce.*

Z archivu muzea jsme vybrali vyprávění Jos. Ďoubalíka o Vánocích dávno minulých „roprachtického Sternádka“.

Vánoce Sternádkova mládí

Soused Sternádek sedí u rozpálených nasejpaček, přikládá roští, kterým na podzim obložil chalupu, venku mrzne jen to praští a jeho přítel Farskej, který přišel po-bejt, poslouchá jeho meditaci: „Tak spomínám, dyš tudle za pár dnu budou zase ty vánoce a dyš vidim jakej to je ohromnej rozdíl proti našemu mládí, tak se to čloujku nechce ani věřit. Krámy sou plný všech možnejch pochoutek, vo kerrejch se nám nihdá nezdržalo a když tak mudruju, musím chtěj nechtěj potverdit, že voni ty naše vánoce taky nebyly tak špatný, ale voni byly takový řáký vopraudu iný. Nákej ten smerček se dycky ukrad v cizím háji. Nebožka máma napekla zázvorky, takový tvrdý a blejskavý, zabalilo se pár vořechu do staniolu, pověsilo se pár jablišťat, řáká ta svíčka a stromek byl hotovej a překrásnej, že sme na něm mohli voči nechat. Toť se ví, že ho máma hned vytáhla ke stropu, abysme na něj nedosáhli a nesnědli zázvorky do Štědrého dne. A to ho pověsila tak vysoko, že sme na něj koukali, až nás za kerkem bolelo.

A teprve na Štědrý večír zase stromek na chvíli stáhla vod stropu, nechala ho tři dni dále a pak se už ani nemusel vočesávat, protože tam nic nebylo, jen pelno jehličí. Táta ten před večerej rozsvítil volejouku u jesliček, aby bylo vidět daráky, postáhnul knot u petrolejky, takže svítily

jen jesličky. A to už byla ta pravá vánoční nálada. Bylo cejtít hubnik a houbová poliuška, potom čaj s krapátkem punče, pak dostal ještě každé kus štedrounice, kerejch bylo napečená plná truhla, aby vyderžaly až do Hromnic. A po večeri se rozdávaly dárky. Nebyly to žádné hračky, ale samý potřebný věci koupený už vo vysokým jarmarku, a tak sem dostal triko a punčochy, kerý pletla máma tajně tak, aby to každé v rodině vidal, potom byly vofechy a jabka a bylo po Štědrým dnu. Tak tedy žádný kaper jako tejdě, jediné někdy byl štokfiš, kerej se musel fezat pilkou a šternáct dní močit a překrutně smerďal. Víš, štokfiš, byl sušená treska vod kupce Nečáska. Kapra prej měl vysokéj souce, notář, dochtor a pár těch zámožnějších lidí. Já vidal kapra jen ve školním slabikáři namalovaného vod Alše. Taky někdy přišel nákej ten koledník a hlauně ponocnej chodil a troubil po vobci celou noc, ale bejval vobyčejně už pořádně nachmelenej a jeden rok místo dvanácti troubil deset a měl z toho pak celej rok vodu. Naše máma tá dostala vod táty každéj rok zástěru z jarmarku a von zase vod mámy novou fajfku a pár pakličku tabáku. A taky táta ještě dostal liter rumu a ten mu musel vyderžat až do Silvestra. A takle, jestli spomináš, to vypadalo málem před sto lety. Druhej den byl králík, na Štěpána slepice, taková mercha, kerá už nenesla, kerá se musela pomalu celej den vařit. A pak už zas ve ušední dni bylo kyselo, sejkory, bramboráky. Až na Silvestra udála máma bramborové salát s herníkem, teda jako slanečkem, cibulej a čepekem a potom sme se mohli utlouct a upít.“

Farskej terpělivě poslouchal souseda a dodal: „U nás to bylo zrouna takový, jenže sme musili čekat na tátu, až přijde z Poniklýho z fabriky celej utermácenej. Ale k večeri byl ještě taky jahelník, na stromku visaly perničky ze sirupu s takovou bílou politúrou a bylo kafe s vánočkou. A to se u nás ten den nepřislazovalo pašovaným cukrinem, ale sladilo se jen cukrem. Taky stromek u stropu, jako dárek náký to triko nebo palcáky a bačky.“

Sternáďčice, kerá poslouchala klábošení obou strejců, povídá: „Stejně sme měli proti dnešku docela inačí vánoce a já si na ně jako důče stejně ráda zaspomínám. Ale dneska? Dyž čloujek vidí ten blahobyť, plný stoly dobrot - kapry, klobásy, husy a zajíce, nebo párky a naše holka je muže dávat dětem, tak se nemůžu na to vynadivat. A voni nám ty mladí nevěřejí a eště sou nespokojený a myslej si, že si něco vymyšlíme. Holt se maj tejdě lidí líp, není nouze vo jídlo a máme se dobře.“

Sternádek prohodil: „Víš, mámo, to máš praudu, máme se kale, letos bude kaper smaženej, bude husa, bude zajíc, kerej nemá ani brůček, protože ho ten pytlák Pohořalej chytil stejně do voka.“

A ten hubnik máme každéj rok menší, jíme to jen z tradice, protože máme zmelšaný huby. Stejně sou vánoce pěkný svátky a Silvester taky. Tudlečky s Farským pudem na krapet piva a náký to štamperle. Povínčujem si a druhej deň nám přide vhod česnečka a ovar s křenem.“

V klidu a pohodě ukončili sousedi vánoční vzpomínání.

Josef Ďoubalík (Archiv muzea)

Jaroslav Vrchlický

*Hlas zvonů táhne nad závějí,
kdes v dálce tiše zaniká,
dnes všechny struny v srdci znějí,
neb mladost se jich donyká*

*A staré písně v duši znějí
a s nimi jdou sny jesliček,
kol hlavy mé jak ve závějí
hlas traticích se rolníček*

*Můj duch zas tone v blaha moři,
vzdech srdcem táhne hluboce,
a zvony znějí, světla hoří -
O Vánoce, O Vánoce!*

Z HISTORIE dávné i nedávné

Blížil se 25. říjen 1925

Ale ač mílovými kroky tento den se blížil, zůstávaly všechny výzvy k urychlení konečných prací řemeslných bez odezvy. Poslední týden konány zkoušky v budově bez oken, a vánice natropily v sále na židlích dosti škody. Ale přece 25. října odevzdal předseda stavebního výboru za přítomnosti hostů, zástupců korporací a všeho občanstva budovu tuto svému účelu slovy:

*„Požehnání domu tomu - postaveno
ptám se komu?
Stavěno pro naše děti - aby nás měly
v paměti.*

*Budte pamětlivi toho - že práce to dalo
mnoho.*

*Pročež milé děvy, hoši - přislíbte dnes
Krakonoši,*

*že práce Vám bude slastí - sloužit
divadlu a vlasti.*

*Tím povinnost mám skončenou
a prohlašuji budovu za otevřenou.“*

Divadlo ve Vysokém bylo sice zachráněno, ale jaká platební břemena převzal spolek dobrovolně na svá bedra, aby zachránil dobrou věc! Obec vysocká darovala vhodný pozemek a 20.000,- Kč subvence. Milodary místních peněžních ústavů a občanů docíleno 80.000,- Kč. Půjčka u Občanské záložny 200.000,- Kč. Prvý, kdo zahájil činnost, byly loutky na malém sále, večer pak zahájena činnost ve velkém sále. Původně očekávané návštěvy se z důvodů, že v sále je zima, tenčily. Vypůjčená menší kamna nemohla vyhřátí velkou místnost, z toho vznikly velké nepříjemnosti. Spor mezi předsedou stavební komise a stavitelem přerušila později smrt obou. Počala velká starost, zmnohonásobněná krísí třicátých let o finanční stránku věci. Až veliká akce o oddlužení Krakonoše za přispění města, občanů, rodáků a přátel Vysokého učinila v roce 1940 konec velikých starostí, kdy se členové zaručovali i směněně a hrálo se na „úroky z úroků“.

Divadlo bylo zachráněno a hraje se ve Vysokém již plných 209 let.

*Z poznámek pana Antonína Junka
vybrala
Marie Hejralová*

Zpráva muzea

Vlastivědné muzeum ve Vysokém nad Jizerou zve Vás i Vaše přátele na **vánoční výstavu betlémů, vánočních ozdob a hraček.**

Na výstavě si můžete zakoupit vánoční ozdoby z perníku, ze slámy a podmalby na skle s vánoční tematikou od dr. Jany Sojkové.

Výstava je otevřena od 10. 12.

V době vánoční je muzeum otevřeno:

24. 12.	9 - 12
25. 12. - 31. 12.	9 - 12 13 - 16
1. 1. 96	z a v ř e n o

Uzmání

Dne 22. listopadu 1995 byli slavnostně přijati na MěÚ v Semilech, 4 držitelé plakety prof. Jana Jánského za 40 bezplatných odběrů krve. 2 z nich jsou Vysočáci:

pan Zdeněk Sajdl
a pan Petr Machytka

Odevzdali 18 lit. krve!

Zaslouží si i naše blahopřání. Kéž by měli hodně následovníků.

Redakce

Okénko městské policie

S příchodem sněhu nenastal čas radováněk, ale zhoršila se i obslužnost města, proto znovu a znovu upozorňujeme občany, aby používali značená parkovací místa ve městě.

V tomto měsíci došlo ke dvěma drobným krádežím. V jednom případě byl přistižen důchodce v nákupním středisku, kterak si vsunul do kapsy u kabátu čokoládu a bez zaplacení prošel pokladnou. Druhá krádež se stala ve Střední integrované škole, kde dvě dívky našly peněženku své spolužačky, ve které byly peníze a doklady, ovšem místo aby vše vrátily, poradily si po svém. Peníze utratily za cigarety a doklady zahodily do popelnice.

Opět se řešila spousta přestupků proti bezpečnosti a plynulosti v dopravě.

Závěrem bychom chtěli popřát všem čtenářům Větrníku mnoho úspěchů, štěstí a zdraví v roce 1996.

Peterka Karel

Oznámení

MěÚ sděluje všem občanům, že úřední dny budou od 1. ledna 1996 vždy:

v pondělí od 8 do 17 hod.
a ve středu od 8 do 17 hod.

Odešel...

V neděli 26. 11. 1995 rozloučili jsme se s dlouholetým členem divadelního spolku Krakonoš panem Karlem Jiřím Bartoníčkem. S rodilým Vysočákem, mnohaletým hoteliérem, dobrým sousedem, oddaným ochotníkem a přítelem divadelního dění usku-tečnilo se rozloučení za účasti spolků a početné veřejnosti. Vzpomínáme jeho bohaté ochotnické činnosti nejen v podobě poctivě odvedených četných rolí, ale i významné práce režisérské.

Zvláště jeho poslední role Piláta ve hře „O umučení pána našeho Ježíše Krista“, za kterou dostal cenu při KDP - přehlídce v roce 1994, zůstane v paměti všech, kteří tuto hru zhlédli. Za jeho lásku k divadlu a za vše, co pro ochotnickou činnost vykonal, vzdáváme mu upřímný dík a v našich srdcích i v divadelní historii Vysokého nad Jizerou bude mít navždy svoje místo. Už nikdy Ti, milý Karle, nepopřejeme ochotnické „zlom vaz“, ale budeme na Těbe vždy jen v dobrém vzpomínat.

*Za členy divadelního spolku
Krakonoš Adéla Hanušová*

Společenská kronika

Narození

6. 11. 1995 se narodila v Jilemnici manželům Martinovi a Zdeňce Jónovým z Horní Tříče **dcera Karolína**

14. 11. 1995 se narodil v Jilemnici manželům Milanovi a Zuzaně Dvořákovým z Vysokého **syn Martin**

*Přejeme novým občankům i rodičům
hodně zdraví!*

Životní jubilea oslavili:

Třič

7. 12. Božena Kučerová 85 let
1. 12. Ludmila Steinerová 83 let

Stará Ves

17. 12. Anna Babcová 79 let
1. 12. Miroslav Kluc 73 let

Sklenařice

31. 12. Marie Habová 74 let
18. 12. Miloslav Hartych 71 let

Vysoké nad Jizerou

28. 12. Anna Dvořáková 84 let
13. 12. Václav Fohl 79 let
30. 12. Miloslav Chvalina 88 let
17. 12. Marie Patočková 82 let
13. 12. Rudolf Smola 89 let
24. 12. Zdenka Junková 71 let
21. 12. Lidmila Kubičková 75 let
31. 12. Josef Soukup 74 let
12. 12. Milada Soukupová 72 let
10. 12. Vilemína Tichá 72 let
25. 12. Antonie Cziganová 85 let
3. 12. Vladimír Hladík 70 let

*Do dalších let přejeme hodně zdraví
a dobré pohody!*

Zpráva redakce

Příspěvky do Větrníku zasílejte vždy do konce každého měsíce.

Na později došlé nebude brán zřetel. Chceme, aby časopis vycházel dříve než v posledním týdnu měsíce.

Po delší době si zase zařadil redakční šotek. V posledním čísle omylem nebylo uvedeno datum změny předplatného a ceny Větrníku.

Platí až od 1. ledna 1996. Omlouváme se a děkujeme za pochopení

Redakce
